

Françoise Benhamou: ‘Per què tothom accepta que es pagui per altres coses, i, en canvi, no acceptem que es pagui per la cultura?’

La preocupació per la defensa de la propietat intel·lectual i la gestió de drets i el desenvolupament territorial de la cultura han estat alguns dels temes que s’han tractat en les sessions paral·leles que han complementat les plenàries del I Fòrum Europeu d’Indústries Culturals en el primer dia de la seva celebració.

La moderadora Françoise Benhamou, professora d’Economia de la Universitat de París 13, s’ha referit al problema de la pirateria: “Per què tothom accepta que es pagui per altres coses, i, en canvi, no acceptem que es pagui per la cultura?” Benhamou ha remarcat el fet que quan es produeix un robatori en qualsevol altra matèria ens sembla malament però que en la cultura ho veiem normal.

El *copyright* i el que simbolitza ha estat un dels eixos del debat. Hi ha intervingut Francisco Cabrera, analista del Departament d’Informació Jurídica de l’Observatori Europeu de l’Audiovisual, a França, i ha dit que amb el *copyright* se sufraguen les despeses dels costos d’una pel·lícula. “L’exemple de la indústria del cinema és l’exemple més important”, segons ha dit.

Cabrera també ha parlat del cànon general per a les descàrregues d’Internet. Ha dit que la legislació europea i els tractats internacionals s’han d’adaptar a aquesta necessitat. I ha llençat una pregunta retòrica, posant sobre la taula una qüestió que preocupa al sector, com s’ha fet palès durant la primera jornada: Què fem amb els diners que se n’obtenen, del *copyright*? Com els podem distribuir?

De la seva banda, la presidenta de la Federació Internacional d’Entitats de Gestió dels Drets de Reproducció, Magdalena Vinent, ha dit que en alguns països de la UE aquesta recaptació es fa “de manera conjunta” (posant en comú el que recapten totes els vessants o categories de la cultura) i després es distribueix.

Pel que fa a la pirateria d’obres escrites, Vinent ha dit: “És un problema de model de negoci. Les entitats de gestió dels drets no són les primeres que actuen, sinó que l’editori és qui fa la primera venda. La nostra gestió no pot anar davant de la de l’editor. Per exemple, les gestions dels drets en obres multimèdia són limitades. La solució és “veure quina és la demanda de l’usuari i proporcionar seguretat jurídica als creadors de les obres”. “El problema és que les lleis van per darrere de la societat”, segons Vinent.

Per contra, l’investigador adjunt de la Facultat de Dret del Birkbeck College de la Universitat de Londres, Jaime Stapleton, ha defensat una menor rigidesa davant de les descàrregues d’Internet i ha dit: “M’agradaria veure molta més transparència en aquestes societats (gestores dels drets) i veure qui s’atribueix les assignacions.”

Stapleton ha fet una crida a la necessitat de no basar-nos en models anteriors d’economia i de mercat: “En comptes d’adoptar posicions fonamentalistes, hem de veure què té de bo el *copyright* i què té de dolent.” Fins i tot ha fet referència al fet que el *copyright* al principi era refusat per les cases de publicació, “que volien que el mercat fos més divers”.

A la sessió sobre drets d’autor s’ha volgut diferenciar entre els operadors que treballen amb continguts protegits, i els “nous operadors”, que han utilitzat aquests continguts per desenvolupar altres serveis, amb la idea que no totes les pàgines web de continguts s’han de controlar perquè algunes aporten oportunitats que s’han d’aprofitar.

En referència a això, Vinent ha dit que la tecnologia fa que hi hagi negocis molt bons a Internet però el problema és que “no s’arriba a acords perquè hi ha molts interessos contraris”. I hi ha afegit: “Qui no s’adapti als canvis no podrà subsistir. Nosaltres apostem per les mesures voluntàries. La millor forma de legislar és satisfer l’usuari i, d’altra banda, compensar els creadors culturals.”

Un dels problemes que s’han posat sobre la taula és el monopoli de Google en la recerca d’informació, com ha dit Stapleton. Diu que és “perillós” que un únic buscador sigui el responsable de proporcionar-nos informació sobre qualsevol cosa.

Apostar per les bones idees i no témer el fracàs

Una altra de les sessions ha tractat el tema del finançament i ha estat moderada per Pierre-Jean Benghozi, director executiu i catedràtic d’Innovació i Regulació de Serveis Digitals de l’École Polytechnique de França. En aquesta trobada s’ha parlat del Compte Satèl·lit de la cultura a Espanya, una estadística inclosa en el Pla Estadístic Nacional, que pretén valorar la importància de la cultura en l’economia espanyola. A través d’aquestes dades, s’ha conegut que el PIB en cultura ha crescut més d’un 30% del 2000 al 2007.

Pel que s’ha dit en les ponències, les institucions públiques no han de ser proveïdores de cultura sinó que “han d’establir estratègies i ajudes destinades a les diferents organitzacions culturals facilitant l’accés a crèdits, promovent rebaixes fiscals”, i que s’ha d’aspirar a un “model mixte” a mig camí entre l’europeu i el nord-americà.

El focus d’aquesta sessió s’ha centrat en la crida per tal que les indústries culturals no s’acostumin a dependre de les administracions: “La subvenció és una bona arma de suport als sectors culturals, però ha de ser entesa com una llavor i no com a aliment. S’ha de fomentar l’augment del capital risc. El futur passa per apostar per les bones idees malgrat l’alt risc de fracàs.”

La cadena de valor dels serveis culturals

En la sessió moderada per José Ruiz Navarro, catedràtic d’Organització d’Empreses de la Universitat de Cadis, s’ha parlat dels perfils i competències dels professionals de les indústries culturals. Una de les idees que s’han remarcat és que l’especialització del sector “sembla *a priori* una estratègia de creixement acertada”. La definició de perfils i competències per aconseguir un sector industrial més especialitzat “no és senzilla”. A les competències tradicionals de la cultura se li sumen “competències empresarials”.

I s’hi ha afegit que “la cadena de valor d’un producte o servei cultural obre un ventall de perfils professionals diferenciats, que, sumats a la basta heterogeneïtat d’un sector on apareixen agents públics i privats, promet solucions als problemes de la professió”.

Som creatius però ens costa ‘accedir al mercat’

A la sessió paral·lela sobre producció local i europea s’ha especificat que la globalització suposa un repte per a les indústries culturals “en la mesura que uns productes aconseguixen l’èxit internacional amb més facilitat que els altres”. Aspectes com l’escàs coneixement del mercat en termes d’estratègies comercials o la falta d’anticipació són un factor determinant a l’hora d’internacionalitzar un producte, com explica Philippe Kern, director executiu de KEA European Affairs, de Bèlgica: “Som creatius però tenim un problema per accedir al mercat. A això se li afegeix l’hegemonia

nord-americana en sectors com el cinema o la música, cosa que contrasta amb l'escassa incursió del producte europeu en el mercat internacional.” Potser a causa del que Andy Pratt, director del Centre de Recerca per a la Cultura, els Mitjans de Comunicació i les Indústries Culturals del King's College, defineix com una “escletxa en la relació entre productors i audiències”, generada pel bruscanvi de model de mercat. El desafiament ara consisteix a reestructurar aquesta relació. Es fa necessària la consciència social, la percepció de la cultura com a font econòmica clau, i el consegüent desenvolupament d'una política comuna que fomenti la cooperació entre països i permeti als productes europeus ser competitius en el mercat.

Donar confiança als inversors privats

A la sessió sobre programes europeus de desenvolupament local i regional s'ha abordat el paper que les indústries culturals i creatives juguen en el desenvolupament local de les ciutats. En aquest sentit s'ha destacat els rèdits que generen els diferents programes europeus i que els municipis i actors socials i econòmics catalitzen mitjançant el desenvolupament d'indústries culturals i creatives en els seus territoris.

Tres grans blocs de conclusions han sorgit de la sessió.

D'una banda, es destaca el paper fonamental que han de tenir les institucions públiques europees, regionals i locals en donar suport a la creació de les grans infraestructures necessàries perquè les empreses culturals i creatives puguin desenvolupar les seves activitats.

De l'altre, és necessària la creació d'un marc normatiu europeu que harmonitzi la regulació que afecta les indústries culturals i creatives. L'objectiu de fons seria “generar un ambient de confiança que estimuli i garanteixi les inversions privades en el sector de la cultura i la creació”.

Alhora, s'ha coincidit en la conveniència de facilitar a les indústries culturals i creatives l'accés a instruments de finançament per tal de propiciar el seu desenvolupament. Però en aquest sentit s'ha remarcat que les indústries culturals i creatives a mig termini “han de ser econòmicament sostenibles i no constantment subvencionades”.

També s'ha emfatitzat que cal contemplar la creació en el seu conjunt, i reconèixer aquest procés com si es tractés d'un ecosistema, “l'ecosistema creatiu, on el trinomi creativitat, economia i indústria en són els seus pilars bàsics”. Pilars que es considera que cal enxarxar i escoltar en el procés d'elaboració de les polítiques públiques dirigides al seu sector.

Per últim, els ponents han coincidit a demanar que es reconegui el valor afegit que la cultura aporta en el terreny social i econòmic en el món local, i que s'inclogui la cultura en la nova estratègia econòmica europea 2020. S'espera que tant la propera reunió de ministres de Cultura, com el treball que la Comissió Europea està realitzant en la confecció del Llibre verd, siguin les primeres passes per assolir l'objectiu d'un creixement econòmic sostenible fonamentat en la creació i la cultura.